

Oponentský posudek diplomové práce Anny Kojanové *Případ Rousseau: utváření jedné existence*

Studentka Anna Kojanová setrvává v diplomové práci u projektu, který si připravila již svou prací bakalářskou. Nabízí se tudíž srovnání obou verzí téhož projektu a zde je třeba říci, že předložený text znamená výrazný posun, jak co do obsahu, tak i co do formy. V tomto ohledu studentka jasně naplnila formální vymezení magisterského studia. Není totiž zvykem, že student zůstane u téhož tématu v průběhu celého studia a již rozšíření perspektivy, kterého na magisterském stupni studentka dosáhla, považují za dostatečné prokázání kompetence k získání titulu.

Stejně jako v předešlé práci se i zde autorka rozhodla k „dvourychlostní“ analýze, kdy si nejprve připraví půdu k výkladu a takto získané analytické nástroje posléze aplikuje na zcela jinou oblast bádání. Tedy konkrétně: analyticky jsou získány určité „pojmy“ z pozdního Foucaulta a ty jsou pak kriticky užity na J. J. Rousseaua. Pozitivně hodnotím skutečnost, že u obou autorů došlo vzhledem k bakalářské práci k výraznému posílení textové korpusu, z něž studentka vychází.

Za odvrácenou stranu zvoleného postupu naopak považují určitou mechaničnost, které se autorka v obou částech práce nevyhnula. Projevuje se v mírně účelovém výkladu Foucaulta, v němž se podává velice kvalitně rešeršovaný referát, i v pozdější aplikaci na Rousseaua, kde se jaksí zapomíná na základní otázku, jež měla být položena a zodpovězena: Jakým právem si Rousseau osobuje nárok říkat pravdu? Co jej k tomu předurčuje?

Signifikantním k této otázce se mi jeví tento v práci uvedený citát z *Vyznání*: „Kdyby chtěl někdo pochopit, jaký jsem byl v té chvíli bloud, musel by vědět, do jaké míry je mé srdce schopno zapálit se pro úplné maličkosti a s jakou silou se noří do představy lákavého cíle, ať je jakkoli pošetilý. Nejpodivnější, nejdětinštější, nejpošetilejší nápady mou oblíbenou představu podporují a přesvědčují mě o tom, jak je její uskutečnění pravděpodobné, jestliže se jim oddám.“ (s. 89) Pokud byla zásadní vlastností parrhesiasty „pevnost a klid mysli“, Rousseau rozhodně nemohl mít ambici považovat se za něj, jak je postulováno v hlavní tezi druhé části: „Myslím si, že je možné tvrdit, že Rousseau ve svých dílech aspiruje na roli parrhesiasty, jelikož se dobrovolně vystavuje riziku spojenému s touto společenskou rolí...“

(s. 56). Zdá se mi, že tento rozpor, který je sice částečně reflektován v závěrečných pasážích práce, avšak jaksí nevýrazně, skoro jako by si autorka nechtěla plně přiznat závěr, k němuž dospěla, vyplývá z naivní a vůči Foucaultovi značně zjednodušené pozici, jíž k Rousseauovi přistupuje, když dvakrát v práci vyslovuje holé tvrzení: „V těchto dílech ... kritizuje stávající poměry, čímž chce odkrývat svým současníkům pravdu.“ (s. 74) Právě zde se vtírá otázka: co jej k tomu opravňuje? Pouhá kritika poměrů jistě nikoli, neboť tu bylo slyšet ze všech stran. Rousseau tudíž zaujímá nějak zvláštní postoj, který by bylo třeba pečlivě vyšetřit. S vysokou pravděpodobností to ale není postoj parhesiasty.

Otázce, zda se dokáže Rousseau ustavit jako subjekt, který může říkat pravdu, odpovídá i celkové rozvržení jeho biografických děl: proč je píše, aby napravit svou reputaci! Tedy rozhodně není tím, kým měl být parhesiasta – uznávaným etickým subjektem, kterému ostatní naslouchají, protože se jako takový projevil.

Vedle této základní námitky-otázky se vynořuje jiné téma, jež by zajisté bylo zajímavé nadhodit, a sice: nakolik se Rousseau vyznává o sobě samém již v *Rozpravách*; mám tím na mysli otázku, odkud se berou jednotlivé rysy „imaginovaného přirozeného stavu“, které se musely v té době i neznalému člověku jevit naivní a podezřelé. Jinak řečeno, nakolik je přirozený stav deformován Rousseauovou představou „šťastného“ života a nakolik by tato představa byla výsledovatelná v jeho biografických dílech.

Hodnocení:

Přes všechny tyto námitky a spíše konceptuální problémy, jež mají rozměr uvažování postgraduálního studenta, platí, že práce je poctivě odvedena a že studentka zcela prokazatelně provedla svou analýzu na řemeslně vysoké úrovni. Jistě by se dalo poukázat na další drobnější nedostatky a nedorozumění, ale nepovažuji to za nutné, neboť nijak nenarušují celkově pozitivní vyznění práce. Z těchto důvodů práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm **velmi dobře**.

V Neratovicích, 10. 9. 2020

Jakub Chavalka